

3η ΣΚΗΝΗ (στ. 841-941)

Απλή ανάγνωση...

ΕΛΕΝΗ	Ὡς τώρα πάνε όλα καλά· απ' την Τροία, δύστυχε ¹ , και να μάθω πώς εσώθης, κανένα κέρδος· όμως λαχταρούμε ν' ακούσουμε τα πάθη των δικών μας.		ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ
ΜΕΝΕΛΑΟΣ	Με ρώτησες πολλά μ' ένα σου λόγο. ² Τι να σου πω για τους χαμούς στο Αιγαίο, κατάνακρα στην Εύβοια τις πανούργες φωτιές του Ναύπλιου ³ , τα γυρίσματά μου στην Κρήτη, στη Λιβύη και στου Περσέα τον ψηλό κάβο; ⁴ Δε θα σε χορταίνουν τα λόγια μου κι εγώ θα τυραννιόμουν τα πάθη τα παλιά ιστορώντας· έτσι διπλά θα μας βασάνιζε κι η θλίψη.	845	▷ Σε ποια μέρη και πόσα χρόνια περιπλανήθηκε ο Μενέλαος;
ΕΛΕ.	Καλύτερα μου απάντησες παρ' όσο σ' ερώτησα. Μονάχα ετούτο περ μου κι άφησε τ' άλλα· πόσα χρόνια τάχα παράδερνες στης θάλασσας το κύμα; ⁵	850	▷ Ποιος νέος κίνδυνος τον απειλεί;
ΜΕΝ.	Χρόνους εφτά με τα καράβια· πρώτα δέκα χρονιές πολέμαγα στην Τροία.	855	▷ Πώς αντιμετώπισε η Ελένη μέχρι τώρα τις επιθυμίες του Θεοκλύμενου;
ΕΛΕ.	Πόσος καιρός! Φτωχέ, εκεί πέρα εσώθης κι ήρθες εδώ για να σε θανατώσουν. ⁶	860	
ΜΕΝ.	Τι 'πες; Τι λες, γυναίκα, μ' αφανίζεις.		
ΕΛΕ.	Βιάσου και φύγε γρήγορα απ' τη χώρα. Θα σε σκοτώσει αυτός που ζει σ' ετούτο.		
ΜΕΝ.	Και τι έκαμα για τέτοια μαύρη τύχη;	865	
ΕΛΕ.	Ήρθες κι ανέλπιστα το γάμο μου εμποδίζεις.		
ΜΕΝ.	Θέλει κανείς το ταίρι μου δικό του;		
ΕΛΕ.	Με πρόσβαλε, μα υπόμεινα και τούτο. ⁷		
ΜΕΝ.	Άρχοντας δυνατός ή ο βασιλέας; ⁸		
ΕΛΕ.	Του τόπου αφέντης, τέκνο του Πρωτέα.	870	
ΜΕΝ.	Τα λόγια της γριάς αυτό εννοούσαν.		
ΕΛΕ.	Σε ποιαν εξώπορτα βαρβάρου εστάθης;		
ΜΕΝ.	Σ' αυτήν· σα να' μouna φτωχός με διώξαν.		
ΕΛΕ.	Αχ! δυστυχία, ζητιάνεψες στ' αλήθεια;		
ΜΕΝ.	Ναι· δηλαδή δεν ήταν κιόλας έτσι. ⁹	875	

Ο κίνδυνος

ΣΧΟΛΙΑ

1. Η Ελένη σκέφτεται μάλλον την τύχη που περιμένει το Μενέλαο στην Αίγυπτο, γι' αυτό και τον αποκαλεί *δύστυχο*.
2. Στην τυπική σκηνή της αναγνώρισης οι ήρωες εξιστορούν τα πάθη τους. *Τώρα είναι η σειρά του Μενέλαου να εξιστορήσει τα δικά του πάθη*. Όμως πρέπει για δραματικούς λόγους να μην προβεί σε λεπτομερή παρουσίαση των περιπετειών του, διότι: α) θα επιβραδυνθεί χωρίς λόγο η εξέλιξη του δράματος και β) το κοινό δεν πρόκειται να πληροφορηθεί τίποτε περισσότερο από όσα ήδη ξέρει από το στίχο 437 κ.εξ.
3. Ο Ναύπλιος, όταν έμαθε ότι οι Έλληνες επέστρεφαν στην πατρίδα τους μετά την άλωση της Τροίας, για να τους εκδικηθεί, που είχαν εκτελέσει ως προδότη το γιο του, Παλαμήδη, άναβε φωτιές σε απόκρημνες ακτές της Εύβοιας· οι Έλληνες βλέποντάς τες πίστευαν ότι είχαν μπροστά τους λιμάνια, με αποτέλεσμα τα καράβια τους να τσακίζονται στα βράχια.
4. Ο κάβος του Περσέα (εκεί όπου ο μυθικός ήρωας σκότωσε το θαλάσσιο κήτος και απελευθέρωσε την Ανδρομέδα) τοποθετείται στη δυτική άκρη του Δέλτα του Νείλου.
5. Η Ελένη θα μπορούσε να υπολογίσει μόνη της το χρόνο με βάση όσα της είπε ο Τεύκρος. Ωστόσο συνεχίζει να ρωτάει, ώστε με τη βοήθεια της απάντησης να κλιμακωθούν τα συναισθήματα στους στίχους 860-861.
6. Η αποκάλυψη του επικείμενου κινδύνου μοιάζει με κραυγή αγωνίας και τους επαναφέρει στην πραγματικότητα, ύστερα από την αυθόρμητη έκφραση των συναισθημάτων τους.
7. Η έκφραση αυτή διατηρεί κάποια αμφισημία, καθώς ο Μενέλαος δεν μπορεί να καταλάβει το μέγεθος της «προσβολής» (βλ. και στ. 877).
8. Με το στίχο αυτόν ο Μενέλαος ίσως αναρωτιέται για τη δύναμη του αντιπάλου.

ΑΣ ΓΙΝΟΥΜΕ ΘΕΑΤΕΣ

Η χαρά της αναγνώρισης πέρασε. Το συναισθηματικό κλίμα της σκηνής αλλάζει.

- Ας συζητήσουμε για τις εκφράσεις των προσώπων, όπως απεικονίζονται στη διπλανή φωτογραφία.
- Δηλώνουν αυτή την αλλαγή;
- Πώς φαντάζεσαι τον τόνο της φωνής τους;

Μενέλαος - Ελένη (Λ. Βογιατζής - Κ. Καραμπέτη,
Θέατρο του Νότου, 1996, σκην. Γ. Χουβαρδός)

ΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΜΕ

- Μετά την αναγνώριση και το ξέσπασμα χαράς, παρακολουθούμε την προσπάθεια των ηρώων να ξανακερδίσουν το χαμένο χρόνο. Η Ελένη αναφέρθηκε στην προηγούμενη σκηνή στο παρελθόν της. Τώρα είναι η σειρά του Μενέλαου.
- Ας εντοπίσουμε τους στίχους, στους οποίους ο Μενέλαος αναφέρεται στο δικό του παρελθόν, και ας σημειώσουμε την πορεία του στον παρακάτω χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου.
- Ας εξετάσουμε κατά πόσο η απροθυμία του να αναφερθεί εκτενώς σ' αυτό είναι ψυχολογικά δικαιολογημένη.
- Για σκέψου... Ξανακερδίζεται ο χαμένος χρόνος;
- Η αναγνώριση ολοκληρώθηκε. Αν το θέμα της τραγωδίας ήταν η επανεύρεση Ελένης και Μενέλαου, το έργο θα μπορούσε να τελειώσει εδώ. Βρισκόμαστε όμως στη μέση.
- Ποιος νέος κύκλος ανοίγει; Πώς γίνεται αυτή η μετάβαση;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 1

ΟΙ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΝΕΛΑΟΥ

Πατί με βάσανα πολλά στις ξενι-
τειές γυρνώντας, /ήρθα σε χρόνια
οχτώ κλειστά [...] /Κύπρο, Φοινίκη
κι Αίγυπτο γυρνούσα κι Αιθιο-
πους...

Όμηρος, *Οδύσσεια*, δ, στ. 81-85
(μτφρ. Ζ. Σίδερης)

(Από το *Ομήρου Οδύσσεια*,
Α' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, 1999)

ΕΛΕ.	Τότε και για το γάμο μου έχεις μάθει.	
ΜΕΝ.	Ναι, μα αν τον απόφυγες δεν ξέρω. ¹⁰	
ΕΛΕ.	Ανέγγιχτη φυλάγω την τιμή μου.	
ΜΕΝ.	Καλά όσα λες, μα πώς να σε πιστέψω;	
ΕΛΕ.	Βλέπεις εδώ που κάθομαι στο μνήμα;	880
ΜΕΝ.	Κάτι στρωσίδια, δόλια, τι τα θέλεις;	
ΕΛΕ.	Το γάμο να ξεφύγω, ικέτισσα ήρθα.	
ΜΕΝ.	Βωμό δε βρήκες ή έτσι συνηθίζουν; ¹¹	
ΕΛΕ.	Σαν το ναό θεού μ' έχει φυλάξει.	
ΜΕΝ.	Και δεν μπορώ στη Σπάρτη να σε πάω;	885
ΕΛΕ.	Σπαθί σε περιμένει αντί για μένα.	
ΜΕΝ.	Μα τότες είμαι ο πιο δυστυχισμένος.	
ΕΛΕ.	Μην ντρέπεσαι και φύγε από τη χώρα. ¹²	
ΜΕΝ.	Για σε πήρα την Τροία, να σ' αφήσω;	
ΕΛΕ.	Καλύτερα παρά να σε σκοτώσουν.	890
ΜΕΝ.	Άναντρα λόγια, ανάξια της Τρωάδας.	
ΕΛΕ.	Το βασιλιά, κι ας θες, δε θα τον σφάξεις. ¹³	
ΜΕΝ.	Τι, δεν πληγώνει ξίφος το κορμί του;	
ΕΛΕ.	Το αδύνατο αν ζητάς, σοφός δεν είσαι.	
ΜΕΝ.	Έτσι βουβός θα κάτσω να με δέσουν;	895
ΕΛΕ.	Με δόλο ξεπερνάς τη δυσκολία.	
ΜΕΝ.	Κάλλιο ας χαθώ χτυπώντας τους εχθρούς μου.	
ΕΛΕ.	Μονάχα μια η ελπίδα να σωθούμε.	
ΜΕΝ.	Χρυσάφι τάχα, τόλμη ή παρακάλια; ¹⁴	
ΕΛΕ.	Φτάνει μη μάθει ο βασιλιάς πως ήρθες.	900
ΜΕΝ.	Ποιος θα το πει; ¹⁵ Κι ούτε θα με γνωρίσει.	
ΕΛΕ.	Κάποιος δικός του ισόθεος τον συντρέπει.	
ΜΕΝ.	Μια μαντική φωνή μες στο παλάτι; ¹⁶	
ΕΛΕ.	Όχι' μονάχα η αδελφή του η Θεονόη.	
ΜΕΝ.	Όνομα για προφήτισσα ¹⁷ λέγε, τι κάνει;	905
ΕΛΕ.	Ξέρει τα πάντα, θα σε μαρτυρήσει.	
ΜΕΝ.	Τότε θα με σκοτώσουν, δεν ξεφεύγω.	
ΕΛΕ.	Στις ικεσίες μας μπορεί να στέρξει-	

Το ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

- ▶ Τι προτείνει η Ελένη στο Μενέλαο;
- ▶ Ποια είναι η προϋπόθεση για τη σωτηρία τους;
- ▶ Τι αποφασίζουν να κάνουν οι ήρωες σε περίπτωση αποτυχίας;

Ο νέος κίνδυνος

ΣΧΟΛΙΑ

9. Ο Μενέλαος εννοεί ότι και, όταν ακόμα ζητούσε βοήθεια, διατηρούσε την αξιοπρέπειά του.
10. Ο Μενέλαος εκφράζει ξανά την αμφιβολία του για τη συζυγική πίστη της Ελένης. Στη συνέχεια (στ. 878), η Ελένη δηλώνει με τρόπο που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση την πίστη της, αλλά ο Μενέλαος (στ. 879) θέλει μια απόδειξη γι' αυτό. Εδώ περιγράφεται με ρεαλιστικό τρόπο μια συμπεριφορά.
11. Στην αρχαία Ελλάδα άσυλο εξασφάλιζαν οι ναοί και οι βωμοί των θεών, όχι όμως τα ηρώα (ναοί και τάφοι ηρώων). Επομένως η απορία του Μενέλαου είναι δικαιολογημένη.
12. Τα λόγια αυτά είναι χαρακτηριστικά του ήθους της Ελένης. Από το σημείο αυτό αρχίζει ένας αγώνας γενναιοδωρίας ανάμεσα στους δύο συζύγους: η Ελένη είναι έτοιμη να θυσιαστεί, για να σώσει τον άντρα της, ο Μενέλαος είναι αποφασισμένος να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο, για να την πάρει μαζί του.
13. Η Ελένη αντιλαμβάνεται ότι ο Μενέλαος σκοπεύει να αντισταθεί και να στραφεί εναντίον του Θεοκλύμενου, ότι σκέφτεται δηλ. μια βίαιη λύση.
14. Χρυσάφι = δωροδοκία, παρακάλια = ρητορικά επιχειρήματα και ικεσίες.
15. Η ερώτηση είναι ρητορική, καθώς δεν περιμένουμε απάντηση. Εδώ ισοδυναμεί με άρνηση (= κανένας δε θα αποκαλύψει την ταυτότητά μου). Ο Μενέλαος δεν αποκάλυψε στη Γερόντισσα την ταυτότητά του.
16. Ο Μενέλαος φαντάζεται ότι μέσα στο παλάτι ακούγονται φωνές προφητικές, που προειδοποιούν το Θεοκλύμενο.
17. Αναφορά στην ετυμολογία του ονόματος (Θεονόη < Θεός + νοῦς).

ΑΣ ΓΙΝΟΥΜΕ ΘΕΑΤΕΣ

- Οι θεατές παρακολουθούν τη στιχομυθία Ελένης-Μενέλαου, σε ένα σκηνικό που δεν έχει αλλάξει από την αρχή του έργου. Το κείμενο όμως προσθέτει μια νέα ένδειξη, που μπορεί να αξιοποιηθεί σκηνογραφικά.
 - Ας την εντοπίσουμε στο κείμενο.
- Στις φωτογραφίες αυτής της σελίδας εικονίζονται βασικοί ήρωες από άλλες τραγωδίες. Θα μπορούσαν να είναι οι ήρωές μας στη σκηνή που μελετάμε; Γιατί;

Ηλέκτρα - Ορέστης (Α. Βαλάκου - Π. Φυσσούν, Σοφοκλής, Ηλέκτρα, Εθνικό θέατρο, 1972, σκην. Σ. Ευαγγελάτος)

ΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΜΕ

- Για μία ακόμα φορά η Ελένη και ο Μενέλαος, αντιμέτωποι με καταστάσεις που τους ξαφνιάζουν, βιώνουν έντονα συναισθήματα.
 - Ας παρακολουθήσουμε τις συναισθηματικές τους διακυμάνσεις και ας συσχετίσουμε την ψυχική τους κατάσταση με τη χρήση στιχομυθίας.
- Η Ελένη και ο Μενέλαος, έρμαιο της τύχης και του δόλου των θεών, είχαν τα χαρακτηριστικά του τραγικού ήρωα.
 - Τώρα, με το ανέλπιστο αντάμωμά τους ύστερα από τον πολύχρονο χωρισμό, εξακολουθούν να έχουν τα χαρακτηριστικά αυτά;

Ορέστης - Ιφιγένεια
(Κ. Κωνσταντόπουλος
- Λ. Κονιάρδου,
Ευριπίδης, Ιφιγένεια
εν Ταύροις,
Θεσσαλικό θέατρο, 1990,
σκην. Κ. Τσιάνος)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 2

«ΑΧ ΠΟΥ ΘΑ ΒΡΟΥΜΕ ΣΩΤΗΡΙΑ;»

[Όταν ο Ορέστης προσπαθεί να βρει τρόπο να ξεφύγει μαζί με την αδελφή του, Ιφιγένεια, από τη βαρβαρική χώρα των Ταύρων, η Ιφιγένεια δίνει τη λύση.]

ΟΡΕ. Το βασιλιά αν σκοτώναμε; Μπορούμε;
ΙΦΙ. Τον ντόπιο, εμείς, ξενοφερμένοι; Φρίκη.
ΟΡΕ. Πρέπει να το τολμήσουμε, αν μας σώζει.
ΙΦΙ. Το θάρρος σου μ' αρέσει! αδύνατο όμως.
ΟΡΕ. Μες στο ναό αν με κρύψεις; Πώς το κρίνεις;
ΙΦΙ. Λες, λυτρωμό να βρούμε στο σκοτάδι;
ΟΡΕ. Νύχτα ζητά η κλειδιά, και φως η αλήθεια.
ΙΦΙ. Είναι φύλακες μέσα! θα μας νιώσουν.
ΟΡΕ. Χαμένοι! Αχ πού θα βρούμε σωτηρία;
ΙΦΙ. Θαρρώ πως βρήκα ένα καινούριο σχέδιο.
ΟΡΕ. Σαν τι; Κι εμένα πες το, να το ξέρω.
ΙΦΙ. Τα πάθια σου για τέχνασμα θα πάρω.
ΟΡΕ. Στα τέτοια φοβερές είν' οι γυναίκες.

Ευριπίδης, Η Ιφιγένεια στη χώρα των Ταύρων,
στ. 1020-1032 (μτφρ. Θ. Σταύρου)

(Από το Τραγώδιες του Ευριπίδη, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»)

MEN.	Να κάνει τι; Σε ποιες με πας ελπίδες;	
ΕΛΕ.	Στον αδελφό της να μην πει πως ήρθες.	910
MEN.	Και τότε θα ξεφύγουμε απ' τη χώρα;	
ΕΛΕ.	Κρυφά της όχι, μόνο αν μας συντρέξει.	
MEN.	Δικό σου το έργο, γυναίκα σε γυναίκα.	
ΕΛΕ.	Ικέτισσα τα πόδια της θ' αγγίξω.	
MEN.	Κι άμα στα παρακάλια μας δε στέρξει;	915
ΕΛΕ.	Πεθαίνεις' κι εγώ νύφη με το ζόρι.	
MEN.	Τάχατες απ' τη βία θα με προδώσεις; ¹⁸	
ΕΛΕ.	Όρκο μεγάλο ορκίστηκα, αν εσένα...	
MEN.	Τι λες; Θα σκοτωθείς; Δεν παίρνεις άλλον;	
ΕΛΕ.	Με το ίδιο ξίφος δίπλα σου θα πέσω.	920
MEN.	Πιάσ' το δεξί μου χέρι ¹⁹ κι έλα, ορκίσου.	
ΕΛΕ.	Άμα χαθείς εσύ κι εγώ πεθαίνω.	
MEN.	Κι εγώ τελειώνω τη ζωή, αν σε χάσω. ²⁰	
ΕΛΕ.	Πώς θα πεθάνουμε όμως δοξασμένα;	
MEN.	Απάνω εδώ στον τάφο θα σε σφάξω	925
	κι ύστερα θα σφαχτώ κι εγώ. ²¹ Μα πρώτα	
	θα πολεμήσω όσο μπορώ για σένα.	
	Ας έρθει όποιος τολμά ²² δε θα ντροπιάσω	
	τη δόξα μου στην Τροία, να μου λένε,	930
	σαν πάω στην Ελλάδα, πως για μένα	
	τον Αχιλλέα της έχασεν η Θέτη,	
	το γιο του ο Νέστορας ²³ κι είδα τον Αία	
	τον Τελαμώνιο να σκοτώνεται, όμως	
	για χάρη της γυναίκας μου δεν έχω	
	το θάρρος να πεθάνω; ²⁴ Βέβαια το' χω	935
	αν οι θεοί σοφοί λογιούνται, τότε	
	τον ψυχωμένον άντρα που αφάνισαν	
	οι εχθροί του, σε αψηλό τον θάβουν τάφο,	
	μα τους δειλούς στους άγριους ρίχνουν βράχους. ²⁵	
XOP.	Δώστε, θεοί, στο γένος του Ταντάλου	940
	την ευτυχία, τα βάσανα ας γλιτώσει. ²⁶	

ΣΧΟΛΙΑ

18. Πάλι δύσπιστος ο Μενέλαος φοβάται ότι η Ελένη θα τον προδώσει. Πιο πολύ από την ιδέα του θανάτου ο Μενέλαος απεχθάνεται την ιδέα ότι η Ελένη μπορεί να παντρευτεί κάποιον άλλο.
19. Οι αρχαίοι συνήθιζαν να ορκίζονται πιάνοντας ο ένας το δεξί χέρι του άλλου. Με αυτό τον τρόπο θα επικυρωθεί το περιεχόμενο του όρκου και θα τηρηθούν οι συμφωνίες ανάμεσά τους.
20. Ο αμοιβαίος όρκος αποτελεί την κορύφωση της αφοσίωσης ανάμεσα στο Μενέλαο και την Ελένη.
21. Με την αιματηρή αυτή πράξη βεβηλώνεται ο τάφος κι έτσι οι ήρωες διαμαρτύρονται για την παραβίαση του δικαίου.
22. Ο Μενέλαος λέγοντας αυτά ενδεχομένως τραβά και το ξίφος του.
23. Πρόκειται για τον Αντίλοχο, ο οποίος σύμφωνα με την επική παράδοση θυσιάστηκε, για να σώσει τον πατέρα του Νέστορα.
24. Η αντίθεση που κρύβεται στα λόγια του Μενέλαου είναι: *άλλοι πεθάνανε ή χάσανε τους συγγενείς τους για χάρη της γυναίκας μου κι εγώ δε θα έχω το θάρρος να πεθάνω γι' αυτήν*.
25. Σύμφωνα με τους αθηναϊκούς νόμους απαγορευόταν η ταφή των προδοτών («δειλών») μέσα στα όρια της χώρας τους.
26. Η Κορυφαία κλείνει τυπικά τη σκηνή αυτή απαντώντας στα λόγια του Μενέλαου, τα οποία παραπέμπουν σε βίαιες εικόνες και σε θανάτους, με μια ευχή στους θεούς.

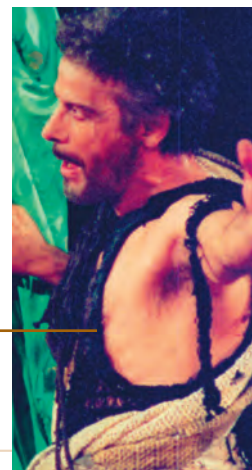

ΑΣ ΓΙΝΟΥΜΕ ΘΕΑΤΕΣ

- Στις διπλανές φωτογραφίες εικονίζεται ο Μενέλαος σε διαφορετικές σκηνές του έργου: στη σκηνή με τη Γερώντισσα και στη σκηνή που μελετάμε.
 - Σε ποια σκηνή αντιστοιχεί καθεμιά; Πώς το καταλαβαίνεις;

Μενέλαος (Β. Κανάκης,
Εθνικό Θέατρο, 1977,
σκην. Α. Σολομός)

Μενέλαος (Κ. Αθανασόπουλος,
Αμφιθέατρο, 1999,
σκην. Σ. Ευαγγελάτος)

ΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΜΕ

- Ο ρακένδυτος Μενέλαος, που λίγο πριν κρυβόταν ίσως πίσω από το μνήμα, τώρα ορκίζεται πάνω στο μνήμα ότι θα αγωνιστεί μέχρι θανάτου. Ο όρκος ηρώων θεωρείται συνηθισμένο μοτίβο των λογοτεχνικών έργων με ρομαντικό χαρακτήρα. Αλλα τέτοια στοιχεία είναι ο χωρισμός αγαπημένων προσώπων, η επανεύρεση, η συζυγική πίστη, η φυγή.
 - Ποια από αυτά έχουμε συναντήσει στην *Ελένη*;
- Ας σταθούμε ειδικά στον όρκο των ηρώων μας.
 - Ποια συναισθήματα σου προκαλεί;
 - Ορκίζομαστε σήμερα; Σε ποιες περιπτώσεις;
- Η σκέψη και η δράση του Μενέλαου και της Ελένης φαίνεται να καθορίζονται στο σημείο αυτό από το αίσθημα τιμής, σύμφωνα και με τον ηρωικό κώδικα της εποχής, στην οποία διαδραματίζεται η ιστορία μας.
 - Ας εντοπίσουμε τα σημεία στα οποία εκφράζεται η έγνοια για την τιμή τους.
 - Πιστεύεις ότι η δράση των ηρώων μας ρυθμιζόταν από την αρχή του έργου με βάση αυτό τον κώδικα;
 - Πώς εννοείς εσύ την τιμή και την αξιοπρέπεια;

Θ. Τσόκος, *Όρκος των Φιλικών*

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (ΑΡΘΡΟ 59 ΠΑΡ. 61)
Οι βουλευτές πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους δίνουν στο Βουλευτήριο και σε δημόσια συνεδρίαση τον ακόλουθο όρκο: «Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και αδιαίρετης Τριάδας να είμαι πιστός στην Πατρίδα και το δημοκρατικό πολίτευμα, να υπακούω στο Σύνταγμα και τους νόμους και να εκπληρώνω ευσυνείδητα τα καθήκοντά μου».

Σύνταγμα της Ελλάδας, Βουλή των Ελλήνων

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ΟΡΚΟΣ:
Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ
ΑΠΟΨΗ
'Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ
ὁμόσαι ὅλως.
Κατὰ Ματθαῖον,
κεφ. Ε΄ 34